

TRGOVSKI LIST

ČASOPIS ZA TRGOVINO, INDUSTRIJO

Licealna knjižnica,
Ljubljana
BRT.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Gradniška št. 17/I. — Dopisi se ne vračajo. — Številka pri naročninah za ozemlje SHS: letna K 180, za pol leta K 95, za četrt leta K 50, mesečno K 20, za tizen.

Uradu v Ljubljani 11.953. — Številka telefona 552. Mesečno K 10 vol. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO IV.

LJUBLJANA, dne 18. oktobra 1921.

ŠTEV. 111.

Pomoč železni industriji!

Dobro leto je poteklo, kar se je oglašila naša železna industrija z utemeljenimi in dokazano upravičenimi zahtevami in prošnjami, da jemlje vlada vpoštev njen prekarni položaj ter poskrbi za neogibno potrebno zaščito. Železna industrija je po svojem obsegu največje važnosti za našo državo kot produktivni faktor ter kot mogočen delodajalec za številno uradništvo in delavstvo z velikimi rodbinami. Njene ponovne pritožbe, nje opozoritve, njeni svarilni kliči so bili doslej tako zaman, kakor vsa prizadevanja gospodarskih korporacij. Na robu prepada, pred grozečo katastrofo stoji sedaj železna industrija. V tem osodnem trenutku stopa vnovič pred vlado ter prosi, da ne odlašaja več, marveč brez obotavljanja in premišljevanja poskrbi za obrambo železne industrije. Periculum in mora velja sedaj in strašna, nedogledna odgovornost zadene vlado, ako ne prepreči urnim korakom bližajoče se strašne gospodarske nesreče.

Gospodarska politika odlaganja in odrekovanja resnično potrebne carinske obrambe napram industriji tolike gospodarske pomembnosti je popolnoma kriva. Doslej je zadala našemu gospodarstvu težko, nepopravljivo škodo. V srcu države je moralo ustaviti delo in obrat drugo največje železno podjetje že pred meseci. — Drugo veliko podjetje v Ravneh je moralo močno restringirati obrat ter odpustiti veliko število delavstva. Pod tem trpi država, ker izgublja važen davčni objekt. V jedro je zadeta življenja zmožna produktivna panoga. Strašno so prizadeti delojemalci s svojimi rodbinami. Poleg di-

rektno škode pristopa indirektna, ker se stari, dobri, kvalificirani delavci porazgubivajo. Kdo nam jih nadomesti? Mnogo jih gre za delom in zaslužkom v inozemstvo na sever v Avstrijo in Nemčijo, kjer pomagajo naši konkurenci in so izpostavljeni raznaroditvi.

V Sloveniji je navzlic vsem težavam ostalo še v obratu največje železno podjetje naše države Kranjska industrijska družba na Jesenicah. V najtežjih prilikah je prošlo leto držala in plačevala svoje nazaposleno delavstvo in uradništvo tri dolge mesece, dasi se ni moglo delati vsled pomanjkanja surovin, premoga in slabega prometa. Drage žrtve ja vzelo podjetje nase, računajoč na boljše razmere in na državno gospodarsko politiko v državi. Ob težkih aprovizacijskih prilikah je podjetje skrbelo za najvažnejša živila ter jih oddajalo svojim nameščencem po jako ugodnih cenah. Ko se je promet izboljšal in je bila nabava potrebnih surovin možna, je podjetje zopet začelo z delom ter polagoma širilo obratni obseg. Začela pa se je oglašati nova opasnost. Pojavila se je na našem trgu nadmočna vnanja, zlasti zlasti nemška in avstrijska konkurenca, koja deloma po svojih napravah deloma vsled svoje valute more producirati in eksportu oddajati svoje blago po vse drugih cenah nego naša domača industrija. Celokupna naša železna industrija je pravčasno opozarjala vlado na novega opasnega sovražnika ter zahtevala, da se po zadostnih carinah pravčasno zavaruje naša domača produkcija vse dotlej, da ji bode mogoče, ko si opomore in pride do popolne izrabe svojih obratnih naprav, sprejeti konkurenco vnanjih konkurentov. Po dolgih anketah in vsakovrstnih po-

svetovanjih je vlada letošnje poletje konečno razglasila novo uvozno carinsko tarifo, ali s takimi postavkami, koje so daleč zaostajale za obrambno carino, koja je naša industrija po svojih reprezentantih dokazala za potrebno. Že na dan razglasitve je bilo jasno, da s tako novo carino ne dobi industrija vitalno potrebne zaščite. Značilno je, da so delavske organizacije prav tako nujno zahtevale večjo obrambo za ogrožena podjetja, vedoč, da jim sicer preti pogin in izguba dela vsled preteče ustavitve dela. Vse to vlada ni upoštevala. Šla je preko žive potrebe. Postavila je absolutno nezadostne carine v novi tarifi ter vstrajala na napačnem stališču tudi tedaj, ko je združena industrija vnovič stopila na plan za svoj obstoj.

Zle posledice take popolnoma krive gospodarske politike niso izostale. Železna industrija v Bosni je kmalu omagala in prav tako ona v Ravneh. Kar je še ostalo, se sedaj mesece obupno bori proti premoči inozemske, nemške in avstrijske konkurence. Danes pa so se prilike toliko poslabšale, da je v najbližji bodočnosti računati absolut. z dejstvom, da ne more tudi podjetje na Jesenicah več dalje, da bo ostavilo skoro delo. Položaj podjetja je pa tako težaven in tako kritičen, da je izključeno pačevati delavce dalje, ako se ustavi obrat.

Inozemsko blago se ponuja v naši državi za tako ceno, da tudi naše največje železno podjetje v državi ne more več vzdržati uvozne konkurence. Nemčija je v železni stroki tako močna in tako silna, da pomenja cela letna potreba v železu naše države za njo le 2% cele njene produkcije. Kaj je danes Nemčiji na tem, da z izvoznimi cenami ubije svojo konkurenco v Jugoslaviji? Čim bi bila poražena naša podjetja, bodo sledile druge cene. Znan je proces, kojega je

čutila Italija, dokler je bila brez svoje industrije, ter ga občuti še danes Svica. Kar se tiče Avstrije, je pa položaj njen napram naši industriji tak, da ji daje njena, napram naši slaba valuta (1 : 11) toliko eksporno premijo, da se naša domača produkcija s svojo na sebi dražjo produkcijo ne more ustavljati. Kje je mogoče brez carinske zaščite, sprejeti našim podjetjem avstrijsko konkurenco, koja danes ponuja železo v palicah (Stabeisen) po 1 dinar ab fabrika. Za Avstrijo pomenja ob današnji valuti taka cena zelo ugodno prodajo. Carina na tako železo znaša 32 para, vozninska diferenca je največ 8 para, torej skupaj 1 dinar 40 para ali 1 dinar 8 para brez carine, dočim imajo naše fabrike lastno ceno, koja znaša upoštevaže zvišane mede 2 dinarja 20 para — 2.50 dinarja.

Prav te dni se je uvedla nova akcija za zadostno carinsko zaščito. Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani se je obrnila do centralne vlade in do pokrajinske vlade za takojšnjo pomoč. Odposlanstvo zbornice se je pretekli teden oglašilo pri gosp. pokrajinskemu namestniku ter opozorilo na pretečo katastrofo. G. namestnik Ivan Hribar je v vso pripravljenostjo obljubil podpirati akcijo. Posebna deputacija je v pondeljek odšla v Beograd, da prosi za carinsko zaščito. Zadeva je silne važnosti. Če ne pride pomoč, je neogibna nepregledna gospodarska nesreča za našo industrijo in za tisoče delavstva.

Pobijanje draginje.

Prva občinska sodišča, ki so bila vpostavljena z naredbo o pobijanju draginje, so začela poslovati in so do skrajne meje eksemplarično kaznovala domnevne pretirane dobičke

Kronika razvoja hranilnic.

Sestavil: I. Mohorič.

(Dalje.)

Trg. in denarnotržna kriza leta 1857 ni imela nobenega izdatnejšega vpliva in leta 1858 je dosegel pritok novih vlog 504.449 fl. 31 kr. Bilo je to prvo leto po otvoritvi železniške zveze v Trst, toda njen prvi gospodarski uspeh je prehitro skalila vojna nevarnost in negotovost l. 1859. Naval interesentov po mobilizaciji se je zopet ponovil in tekom 6 mesecev se je dvignilo 355.000 gold. Solventnost hranilnic je zopet najbolje zavrnila vse tendenčne govornice; run pa je povzročil dvojno škodo, interesentom in zavodu, znatne zgube na obrestih. Poznejša leta so precej mirno potekla, dokler ni velik državni preobrat 1866-67 zopet napolnil ozkopsna srca klientele s strahom in nezaupnostjo proti denarnim zavodom, ponovil se je run in teden za tednom je ljudstvo v rastoči progresiji dvigalo svoje vloge, tako, da so vračila, ko je izbruhnila vojna, dosegla skoro pol milijona forintov. Ravnateljstvo je moralo dviganje parirati s stalnim zviševanjem gotovine blagajn. Moralo je vrniti na deponiran trg efektov del nakupljenih papirjev, medtem ko so se na drugi strani pa prošnje za hipotekarna posojila množila.

Ker se je mislilo, da preti sovražna invazija že kranjski deželi, je hranilniška uprava stopila v pogajanja, da bi bila skrila v najslabšem slučaju prihranljaje pred sovražno revizicijo. Koncem 1867 so se časi razjasnili, pridobljen ugled zavodov iz let krize je povzročil, da se je polagoma vračal denar v zavode, ki so preko pestrih prehodnih desetletij 1840—1870 dokazali popolno varnost.

Pri Kranjski hranilnici so znašale vloge tekom prvih petih desetletij 1820—1870:

1. desetl. 546.878 fl. 64 kr. ali 3%
2. > 1,111.882 fl. 97 kr. ali 7%
3. > 1,348.669 fl. 58 kr. ali 8%
4. > 3,981.502 fl. — kr. ali 24%
5. > 9,607.216 fl. — kr. ali 58%

Celotno prvega pol stoletja 16,596.149 fl. 19 kr.

in leta 1870 pripadajo na Kranjskem na 1 osebo 14 fl. 76 kr. vlogi ali na kvadratno miljo 37.203 fl. 18 kr. Stanje hipotekarnih posojil pa je z l. 1870 doseglo 3,430.139 fl.

Morda je bil vpliv goriškega vzora, da je občni zbor l. 1833. sklenil spojiti radi neplodne gotovine, katere ni mogel placirati v nobeni smeri, Kranjsko hranilnico z zastavnico. Sankecioniran odlok je datiran z dne 20. maja 1835 št. 13.600, naker je zastavljavnica začela že 4. novembra 1835 — dan petnajstletnega obstoja — poslovati. Hranilnica je nudila iz vlog, proti 5% obrestovanju

zastavnemu uradu potreben poslovni fond, ki je znašal l. 1870 95.000 goldinarjev.

VI. Imenovani hranilnični zavodi so bili vsi osnovani na podlagi specialnih koncesij in odlokov in tekom celga prvega četrtstoletja je bilo v Avstriji ustanovljenih samo 17 hranilnic in sicer štiri na Tirolskem in Predarliskem, tri na Nižje Avstrijskem, po dve na Štajerskem, v Dalmaciji in Primorskem, in po ena na Kranjskem, Koroškem, Češkem in v Galiciji. Od teh 17 hranilnic je bilo 14 društvenih in 3 občinski zavodi. Hranilničen regulativ datira z dne 2. septembra 1844, je pa faktično osnovan že na starejših vzorih, posebno na angleških analogijah se je po mnenju večine praktikov tudi v svoji obliki precej preživel in dal že v šestdesetih letih povod k poskusom različnih reform, ki so ostale dosedaj brezuspešne. Starejša, prva določila za hranilnice so bila dana v društvenem zakonu z leta 1840 in v poznejšem nadomestnem zakonu 1843 l. in odlok dvorne pisarne z dne 3. septembra 1841 zb. pol. zak. 106 glede pristojbinskih olajšav v prospet hranilnic. Medtem se je pripravljala dolga leta pravilnik, h kateremu je bila dana iniciativa že ob priliki reforme pravil za prvo avstrijsko hranilnico, v najvišjem odloku z dne 16. aprila 1832. Po dolgotrajnih pogajanjih je ukazal cesar v lastnoročnem pismu z dne 10. aprila

1838 najvišjemu kanclerju, da naj izdela splošna pravila za upravo hranilnic. Na podlagi elaborata dvornega svetnika pl. Nella so se vršila 1840 do 1841 komisionelna posvetovanja in konečno je bil 1844. l. regulativ objavljen z odlokom dvorne pisarne z dne 26. septembra 1844 št. 29.304 zb. pol. zak. št. 123 in tvori še danes zakonito podlago hranilništva v Sloveniji. Hranilnični regulativ definira hranilnice kot zavode, katerih namen je dati manj premožnim slojem priložnost, da varno nalože, obrestuje in polagoma množijo male prihranitve in s tem pospešujejo smisel za delavnost in varčnost med njimi. Pravilnik loči dvoje vrst hranilnic, društvene in občinske. Po upeljavi okrajne razdelitve v sredi šestdesetih let se pridružujejo obem starejšim tipom še okrajne hranilnice. Kmalu pa je razvoj občinskih hranilnic daleč presegel oba druga tipa in v zadnjih desetletjih je društvena hranilnica popolna izjema. K občinskim spada tudi na podlagi pravil od grofa Jožefa Thurna ustanovljene zastavnice z njo združena hranilnica v Gorici, dalje kot poseben tip na Češkem pa kontribucijski in kontribucijske hranilnice. Statistika izkazuje v Avstriji:

leta	društ. 61	obč. 283	okr. hran. 20
1886	61	283	20
1896	66	395	27
1906	69	501	41

(Dalje prihodnjic.)

obrnikov in trgovcev pri prodaji živil. S tem smo prišli po dolgi dobi zopet tja, kjer smo bili na pomlad leta 1919. Zopet se vali ves odij in vso odgovornost za nov val draginje, ki je nastala v zadnjih mesecih, na trgovca in obrtnika in hoče ozdraviti razmere s tem, da se iz njihovih krogov moralno in gmotno uniči par eksistenc, ki so bile ovadene radi pretiranih dobičkov.

Zelo karakteristično za našo gospodarsko politiko je, da se to godi istočasno, ko je naš dinar izgubil v mednarodnem prometu 60% svoje vrednosti, ko stopa v veljavo nova izvoznno-carinska tarifa in ko se uvaja v trgovini in obrtu poslovnoprometni davek. Cela uvozna in izvozna trgovina je postala zadnje mesece valutna špekulacija, kateri je vsak zadnji zaključek borze določal orijentacijo. — Tekom dveh mesecev se je situacija napram našemu sosednjemu inozemstvu popolnoma spremenila. Na eni strani nadmerni porast lire, na drugi katastrofalen padec avstrijske krone. Vrh tega so agrarni krogi s svojim brezobzirnim pritiskom na finančnega ministra dosegli ravno pri najvažnejših živilih predmetih popolno odpravo odnosno znatno znižanje izvozne carine. Jasno je, da se pri prostem izvozu blaga in vedno rastoči izvozni konjunkturi vsled padca dinarja ne da umetno vzdržati dvojnih cen, namreč maksimalnih cen za notranji trg in pa izvoznih cen, ki jih plačujejo izvozniki producentu in ki so mnogo večje. Tu ne pomaga nobena naredba in represalije, ker gre blago vedno za najvišjo in najugodnejšo ponudbo in mora biti posledica uradbe, da na domači trg za povprečno ceno ne bo poslano dovolj blaga.

Vlada je svoječasno sklenila pozitivno pobijati domnevno oderuštvo trgovcev in obrtnikov z ustanavljanjem konzumov in nabavnih zadrug, ki so imele delati brez oderuških dobičkov in samo kriti režijske stroške. Toda ne samo to! Ona je celo izdala direkten ukaz obligatornega članstva za vse državne nameščence. In uspeh! Po mnogih mesecih ponesrečenih poskusov se je izkazalo, da te zadruge, ki so delale baje brez dobička, niso mogle ceneje dobaviti konzumentu blaga kakor trgovci, dasi so dobivale od vlade brezobrestna posojila, so bile oproščene prometnega in drugih davkov ter uživale carinske olajšave za gotove predmete. S tem je vlada sama na najeklatantnejši način dokazala absurdnost svoje protidraginjske politike.

Pred poldrugim letom, ko se je bila začela podobna demagoška gonja proti trgovstvu, je bila situacija samo v toliko različna, da je vladalo takrat pomanjkanje blaga, medtem ko je sedaj blaga dovolj na trgu. — Vlada, ki ne dovoli trgovcu, da si napravi rezerve za izgube vsled padca valut in ki mu predpisuje pri naraščanju valut dopusten dobiček po netrgovskih načelih, mora prevzeti tudi jamstvo in obveznost kritja zgub, ki morajo v nasprotni konjunkturi pri baissi nastati. Naše trgovstvo je izgubilo vsled teh demagoških gonj v inozemstvu ves kredit in ga bo le s težkimi žrtvami pridobilo nazaj.

Uredba o pobijanju draginje je protustavna, ker vzpostavlja proti jasni določbi čl. 109. ustave izredna sodišča, ki po nastavi niso dovoljena in dopustna. Ta sodišča se sestavljajo iz lajkov, nesodnikov, konzumentov, katerim manjka ona neutralnost in nepristranost ter predizobrazba, ki je potrebna za presojo kaznivih dejanj. Trgovstvo zahteva, da odločajo o zadevah, v kolikor je potrebno, po ustavi zajamčena redna sodišča, kar je edina garancija za objektivno postopanje.

Nov val draginje je predvsem zakrivila nestalnost odnosno katastrofalen padec valute. Finančni minister je izdal uredbo o prometu z valutami in devizami, toda naša valuta kljub temu vedno konstantno pada. Iz tega je razvidno, da niso toliko ekonomski razlogi krivi padca, kakor pa politični, proti katerim so pridobitni sloji brez vpliva.

Prva plenarna seja spopolnjene trgovske in obrtniške zbornice.

(Dalje.)

Vprašanje odpisov v bilancah z vrhu obnove in adaptacije.

Dalje je zbornica z obširno vlogo opozorila finančno delegacijo na važno gospodarsko vprašanje odpisov izdatkov za obnovo podjetij, ki dosedaj še ni v potrebni meri upoštevano v davčni zakonodaji. Svote, ki jih morajo izdajati posamezna podjetja navzlic vsem pomislekom vsled draginje materiala in devalvacije denarja za stroje, pomožne naprave, potrebne adaptacije in sedaj po novih naredbah tudi za uradniške stanovanjske hiše, so napram mirodobni bilanci izredna bremena. Vendar morajo za vzdržanje konkurenčnega boja vsposobiti svoje obrate za nove razmere. Zato je nujno potrebno, da bi finančna uprava podpirala s primerno finančno politiko stremenje našega podjetništva in sicer s tem, da bi se v davčnih zakonih upoštevalo težavne razmere sedanje prehodne dobe in izredno draginjo.

Dosedanji zakoni, so bili izdani za predvojne razmere, ko se je gibal naše gospodarstvo v stabilnih razmerah.

Čehoslovaška republika je v tem oziru že storila v interesu trgovine, obrta in industrije važne ukrepe, ki jih je uzakonila dne 3. marca 1921. Bistvo tega zakona je, da smejo osebe, zavezane dohodnini in družbe, zavezane pridobnini, za novostavbe, prezidave in stanovanjska poslopja odpisati 50 odstotkov stavbenih stroškov v največ 10 letih. Zamenjava inventarja in letih 1920 do 1925 se smatra davčno pravno za povsem neobdavčljiv izdatek tudi tedaj, ako presega nabavno vrednost zamenjanega inventarja ali strojev. Ker so te določbe ne samo velikega narodnogospodarskega pomena, marveč tudi socialno političnega, želi zbornica, da bi naša finančna uprava storila podobne ukrepe v pospeševnje podjetništva.

Odprava plačarine.

Kot tretji predlog je bila sprejeta na inicijativo g. dr. Fr. Windischerja predstava glede odprave plačarine, ki je izjemen davek v Sloveniji in v Dalmaciji, ter ga ostale pokrajne ne plačujejo. Dasi je bila plačarina po določbah letošnjega finančnega zakona precej omiljena, vendar je dejstvo, da je za državne uslužbence že dve leti popolnoma odpravljena in da jo plačujejo le še privatni nameščenci in sicer vsi oni, katerih službeni prejemki, preračunani po določeni tabeli, presegajo letno znesek 30.000 K. Davčna obremenitev znaša pri uslužbencu v Ljubljani z letnimi celokupnimi prejemki 60.000 K skupno 5.261.16 K, kar predstavlja enomesečni dohodek. Pri uslužbencih z letnimi 100.000 K prejemkov pa se davčno breme zviša na 20.590.52 K ali eno petino vseh dohodkov, torej dvainpol mesečno plačo. Ta davek smo podedovali od bivše Avstrije in je izgubil sedaj vsled razvrednotitve denarja svojo opravičenost in namen.

Nato je zbornični tajnik gospod dr. Viktor Murnik v zmislu sklepov pri današnjem predposvetovanju zborničnih članov poročal in stavil predloge o organizaciji zborničnih odsekov. V debati pri predposvetovanju so se gospodje zedinili na naslednja načela, ki bi jih bilo upoštevati pri organizaciji odsekov, prvič: primerno trem glavnim panogam zastopanim v zbornici, to je trgovini, industriji, obrtu, naj se sestavijo trije glavni odseki, to je trgovski, industrijski in obrtni, drugič: vsakemu zborničnemu članu naj se omogoči delovati vsaj v enem odseku, iz česar sledi, da naj ima vsak odsek po 16 članov, torej skupaj celotno število zborničnih članov, to je 48, tretjič: za posebna vprašanja naj se sestavijo posebni odseki iz po enakega števila članov iz vseh odsekov; sklenilo se je predlagati v ta namen dva posebna odseka: finančni in carinsko-prometni, v katere naj voli vsak glavni odsek po 5 članov, skupaj 15; četrto: za nujne zadeve naj se omogoči hitro poslovanje, v ta namen naj se

določi, da naj za sklepčnost odsekov zadostuje prisotnost 5 članov, osnuje pa še poseben stalen odsek za posebno nujne zadeve, ki naj obstoji iz predsedstva in gg. načelnikov in podnačelnikov treh glavnih odsekov.

(Dalje prihodnjič.)

Kako naj vodijo trgovci knjige opravljenega prometa?

(Dalje.)

To razlikovanje med prometom osebne storitve in med prometom stvari, je za vsacega davčnega zavezance silne važnosti. Od pravnega razlikovanja je v mnogih slučajih odvisna pravilna odmera davka na poslovni promet. Ustroj novega davka je namreč tak, da preti onemu, ki pravilno ne razlikuje med stvarmi in osebnimi storitvami velika materialna škoda.

To se razvidi iz sledečega primera:

Odvetnik v Ljubljani prejme od neke stranke 100.000 K. Od tega zneska naj porabi 90.000 K za pokritje zapadlih računov pri nasprotni stranki, 9000 K pa znašajo sodne pristojbine, koleki, stroški za nasprotnega odvetnika itd. Ostanek 1000 K je odškodnina za odvetnika samega, ker je zadevo uredil.

Koliko znaša zdaj davčno-obvezni promet? Odvetnik je prejel 100.000 kron. Ali naj se ta celi znesek obdači, ali pa le dejansko odškodnino po 1000 K? V prvem slučaju bi odvetnik plačal na en odstotnem prometnem davku 1000 K, torej ravno toliko, kolikor je zaslužil. V drugem slučaju plača pa en odstotni prometni davek od 1000 K, torej le 100 K.

Vsekako je obdačiti le dejansko odškodnino. Člen 6. uredbe pravi namreč, da je vzeti za osnovo plačevanja davka ono, kar je zakoniti plačevalec davka na osnovi prometa osebnih storitev in stvari od druge pogodbene stranke prejel kot odškodnino. Ker je pa odvetnik prejel kot odškodnino za svojo osebno storitev le 1000 K, more le ta znesek tvoriti odmernu podlago za prometni davek.

Drug primer. V Ljubljani je špedicijska tvrdka. Prevzela je prenos mobilij iz Ljubljane v Celje. — Račun se glasi:

a) železnici se je plačalo za vozno n. pr.	3400 K — h,
b) odškodnina za prevoz	6400 K — h.
Stranka naj plača	
torej	9800 K — h.

Prvi znesek je le prehodni, špedicijska tvrdka je dotično vozno začasno plačala iz svojega mesta stranke. Bilo bi protinaravno, ako bi se obdačilo stranko tudi od takih zneskov. Obdačljivo po členu 6. naredbi je le ono, kar je davčni zavezanec za svojo osebno storitev dobil kot odškodnino. Ta pa znaša le 6400 K.

Vzemimo še en slučaj, ki je običajen. Komitent da svojemu komisarju večjo množino blaga, da ga ugodno proda. Kot odškodnino dobi komisijonar 10% kupnine. Celo partijo proda komisijonar nato za 1.000.000 K. Kakšen prometni davek se plača tu?

Tu je dvoje vrst obdačljivih prometov. Prvič proda komitent s posredovanjem komisijonarja blago za 1.000.000 K. To je promet stvari. Drugi promet je izvršen na podlagi osebne storitve še posebej 1000 kron. reč le posredovalec. Na osnovi osebne storitve je znašal njegov obdačljivi promet le 100.000 K. Komitent plača torej prometnega davka na osnovi prometa stvari — 10.000 in komisijonar pa na osnovi prometa osebne storitve pa še posebej 1000 kron.

Že iz teh primerov razvidi vsakdo,

1. da je treba vsak posamezen slučaj prometa analizirati s stališča, ali spada v promet stvari ali pa v promet osebne storitve;

2. v prvem in drugem slučaju tvori odmernu podlago ona odškodnina, katero prejme davku zavezana stranka za svoj promet.

Predno otvori, oziroma začne voditi stranka knjigo opravljenega prometa, si mora torej biti na jasnem:

a) kateri promet je promet stvari, in
b) kateri pa promet osebne storitve.

Ako tega ne loči, plačuje lahko nepotrebne davke.

Vendar pa mora stranka paziti, da jo to razlikovanje ne zapelje na napačna pota. Vsaka nepravilnost se po uredbi strogo kaznuje.

Davek znaša en odstotek vsote, prejete za odškodnino.

V davčno osnovo spada pa tudi še oni del »prometa«, ki ga opravi stranka sama s seboj, n. pr. če vzame iz svojega obrata kaj za svojo osebno ali domačo uporabo. Semkaj spada ono blago, specerija itd., katero porabi davčni zavezanec za svoje potrebe itd.

Spregovoriti moramo še par besedi o nastanku davčne obveznosti. Slednja nastane v trenutku plačila. Plača se ali z denarjem ali s kako protidajatvijo. Za plačilo se smatra vsaka nasprotna storitev, s katero se odškoduje predana stvar ali izvršena storitev.

Ako se dve stvari zamenjata, imamo dvoje prometov stvari in torej dvoje obdačljivih dejanj. Vsak kupec je ob enem tudi prodajalec, z drugimi besedami: ob enem tudi davku zavezana stranka.

Ako se pa stvar (osebna storitev) poplača z denarjem, je pa tu le en davčnoobvezen promet. Kdor proda stvar in prejme denar, je jedini davkoplačevalec. Celokupni denarni promet, torej tudi plačilo kot tako, bodisi v denarju, bodisi z dobropisom v knjigah ali bodisi z izdajo menic, čekov, se namreč ne smatra davčnoopravno za promet. (Člen 1. uredbe.)

To je bistvo zakona o novem davku na poslovni promet, v kolikor ga mora poznati oni, ki hoče pravilno voditi knjige. Ostalo omenimo po potrebi, ko obravnavamo vprašanje, kako je voditi knjige opravljenega prometa.

S tem preidimo na tiskovino »A«, ki predstavlja knjigo opravljenega prometa. Tiskana je na obeh straneh. Velja za eno četrletje. Prvikrat se vodi za dobo od 1. oktobra 1921 do 31. decembra 1921.

Obrazec »A« ima na prvi strani tele rubrike.

(Dalje prihodnjič.)

Ker teče zadnje četrletje

prosimo one p. n. naročnike, ki še niso plačali celoletne naročnine, da pošljejo takoj zaostali znesek.

Izvoz in uvoz.

Italijanska uvozna prepoved. Kakor znano, je italijanska vlada prepovedala uvoz naše goveje živine, kar motivira z grozečo kužno boleznijo. Iz istega vzroka pa je Italija prepovedala tudi uvoz naših svinj. Pri teh in podobnih prepovedih seveda ne gre za kužne bolezni, ampak za oster gospodarski boj, katerega vede Italija proti naši državi.

Izvoz riža iz Italije. Naša trgovinska agencija v Milanu poroča, da je italijanska vlada ponovno dovolila izvoz riža.

Izvoz sliv in pekmeza v Poljsko. Uvoz suhih sliv in pekmeza v Poljsko je na podlagi dovoljenja glavnega urada za izvoz v Varšavi, omogočen. Carina na pekmez znaša 40 poljskih mark za 100 kg, carina na suhe slive pa 4 marke na 100 kg.

Narodno gospodarske zadeve. Trgovina.

Vinske cene. Povprečno se kupuje grad sladkorja po kroni. Mošti, ki kažejo dvajset ali nad dvajset stopinj pa se plačujejo za 1—2 K dražje pri me-

šanih vrstah, pri sortiranih moštih pa za 3—4 K dražje.

Prodaja starega železa. Ravnateljstvo državnih železnic v Sarajevu bo dne 24. t. m. ob 10. uri dopoldne prodajalo razno staro železo v velikih količinah, kakor obroče, kovano železo, pločevino, star baker, tračnice, itd.

Cinkova pločevina se je podražila. Zveza rensko-westfalskih trgovcev cinkove pločevine je zopet zvišala cene temu predmetu in sicer na 1.671 do 1.677 mark, torej za 239 mark pri sto kg.

Trgovina z Grško. Radi znatnih vojnih potreb je grška vlada odredila, da se smejo izvažati: žita, sol, moka, bencin, kondenzirano mleko, krompir, olje, volna, riž, kava, sladkor, surovo maslo, sir, perutnina, jajca, sveže sadje, les in kovine iz Grške le na podlagi dovoljenja ministrstva za prehrano.

Italijanska zunanja trgovina. Bilanca italijanske zunanje trgovine izkazuje v prvem polletju tega leta 13.454 milijonov lir uvoza in 5.282 milijonov lir izvoza. Deficit toraj znaša nad 8 milijard lir.

Industrija.

Čehoslovaška produkcija špirta.—Leta 1919 in l. 1920 je znašala produkcija špirta v čehoslovaški 27 milijonov 512 tisoč 262 hektoliterskih stopenj.

Plavajoča razstava. Angleška industrija gradi veliko ladjo, ki bo vozila od luke do luke kot razstava angleške industrije.

Petrolej v Albaniji. V Albanijo, ki ima velike zaklade petroleja, je Standard Oil Company poslala komisijo, ki bo preiskovala petrolejsko področje. — Navedena družba vodi pogajanja z vlado v Tirani, da bi dobila pooblaščenje za eksploatacijo petroleja.

Denarstvo.

Naš državni proračun je po poročilih iz Beograda izdelan. Deficit ne bo tako velik, kakor se je svoječasnno mislilo. Po podatkih, ki so predloženi ministrskemu svetu, ta ne bo presegal 100 milijonov. Če se bodo naši dohodki zvišali, se bo tudi deficit reducirala le na nekaj milijonov.

Radi najetja državnega posojila v inozemstvu je odpotoval v soboto dne 15. t. m. finančni minister dr. Kumandi v spremstvu ravnatelja Narodne banke gosp. Novakovića v London, kjer ostane 14 dni. V Londonu bo naš finančni minister vodil pogajanja glede najetja zunanje posojila v znesku 500 milijonov zlatih frankov.

Promet z devizami. Odbor za reguliranje prometa z devizami in valutami pri tukajšnji podružnici Narodne banke poroča sledeče: stranke, ki si žele pri Odboru za reguliranje prometa z devizami in valutami nabaviti deviz ali valut za plačilo blaga, ki je bilo uvoženo za časa svobodnega prometa z devizami, morajo v svoji prošnji navesti vse fakture s firmo, datumom in zneskom ter isti priložiti dokaze o ocarinjenju, potrdilo o protokolaciji tvrdke, potrdilo davčnega urada, da so poravnale davek za zadnje polletje in kolek za pet dinarjev za rešitev. Ako blago, naročeno pred 23. septembrom še ni dospelo, mora se stranka v prošnji obvezati, da ga bo uvozila tekom 3 mesecev, a v slučaju, da je bilo blago naročeno po gornjem datumu, mora se prosilec obvezati, da bode uvozil blago v našo državo najdalje v šestih mesecih odtodno industrijalci tekom enega leta, a v kolikor tega ne izvršijo, obvezujejo se, državi plačati 25% od vrednosti devize na ime kazni. Ostala navodila vsebuje »Uradni list pokrajinske uprave za Slovenijo«, št. 120 z dne 1. oktobra t. l. Prošnje, naslovljene na imenovani odbor, se kolkujejo z 2 din., a priloge, v kolikor še niso kolkovane, s 50 parami. Prošnje se predajajo pri Narodni banki, Knafljeva ul. št. 7, vsak dan dopoldne, a njih rešitve se predajajo strankam sledečega dne dopoldne, ker zaseda Odbor vsaki dan. Obrazci za prošnje se dobivajo pri Narodni banki.

Zigovanje avstro-ogrskih obveznic vojnega posojila v področju, ki nam je pripadlo po rapalski pogodbi. Direkcija državnih dolgov je izdala naredbo, da se na ozemlju, ki nam je pripadlo po rapalski pogodbi, takoj prične z zigovanjem obveznic vojnega posojila bivše Avstro-Ogrske.

Zamenjava starih avstro-ogrskih bankovev v Dalmaciji. Finančni minister je dobil pooblastilo, da izvede v prvi in drugi coni, katero so bili Italijani izpraznili, takojšnjo zamenjavo bankovev. Zamenjava se izvede po sledečem ključu: a) do 100.000 dinarjev v razmerju 1 : 4, b) nad 100.000 dinarjev v razmerju 1 : 6. Državo bo ta način zamenjave veljal 70 milijonov din. Za tretjo cono ta relacija ne bo veljala, ker so Italijani nakopičili velikanske množine vtihotapljenih avstr. bankovev.

Carina.

Carinski agijo v Italiji. Med 16. in 30. tekočega meseca znaša italijanski carinski agijo 342 lir. Potemtakem se plača za 100 lir carine v zlatu 442 papirnatih lir, dočim se je preje plačevalo 456 lir.

Promet.

Razgovor o železniški politiki preložen. Radi težke bolezni predsednika upravnega sveta Dolenjskih železnic dvornega svetnika g. Frana Šuklje-ta, se je moral za pondeljek 17. oktobra 1921 sklicani razgovor o železniški politiki preložiti na nedoločen čas.

Kmetijstvo.

Kmetijski pouk po deželi. Oddelek za kmetijstvo priredi na podlagi došlih prošenj sledeča predavanja v nedeljo, dne 23. oktobra in sicer: 1. v Črešnjevcu pri Slov. Bistrici (strokovni učitelj inž. Petkovšek o zboljšanju travništva), 2. v Tinjah na Pohorju (živinozdravnik Škofič o svinjereji in odvratanju kužnih bolezni), 3. v Vrbjem pri Žalcu (živ. inštruktor Zupanc o živinoreji), 4. v Sv. Lenartu pri Veliki nedelji (strokovni učitelj inž. Kropivšek o govedoreji), 5. pri Sv. Benediktu v Slov. Goricah (strok. učitelj inž. Kropivšek o govedoreji), 5. pri Sv. Benediktu v Slov. Goricah strok. učitelj Priol o sadjarstvu), 6. v Globokem pri Brezicah (ravnatelj Beline o kmetijstvu).

Vinski mošt je vseboval v pretečenem tednu 18—20 stopinj po klosterneburški tehtnici, mešane vrste. Proti koncu tedna brani traminec je kazal 22—23 stop., burgundec 21—22, rulanec 22—24, muškatelec 21—22 stopinj. Večji posestniki so začeli z bratvo šele ta teden in vina bodo izredne kakovosti.

Iz naših organizacij.

Slov. trgovsko društvo »Mercur« v Ljubljani je podpisalo pri Ljubljanski kreditni banki iz podpornega zaklada, ki znaša K 24.832.41, 16.000 K 7% državnega investicijskega posojila.

Gremij trgovcev v Ribnici dne 15. oktobra 1921. V cenilno komisijo za odmero dohodnine za političen okraj Kočevje so bili izvoljeni in imenovani sledeči gg.: za člane: 1. Ivan Hočvar, posestnik in trgovec v Velikihlaščah, hšt. 24, 2. Ivan Rus, lesni trgovec iz Brež, hšt. 29 pri Ribnici, 3. Franc Mikolič, posestnik in trgovec iz Sodražice, hšt. 79; za namestnike: 1. Iv. Šteh, posestnik in trgovec, Podgorica-Dobropolje, 2. Josip Divjak, posestnik in trgovec iz Ribnice hšt. 10, 3. Franc Grebenc, posestnik iz Dolenjihlavov pri Ribnici. — Končno se pripomni, da je bil Grebenc namesto Ivan Lavriča mlajšega iz Loškega potoka le radi tega imenovan, ker slednji ni bil v volilni listi zabeležen.

Naznanila trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Dobava mesa za garnizijo Ptuj. Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, da se sklene 21. oktobra tpmumu lžani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se sklene 21. oktobra t. l. ob 10. dopoldne pri Komandi mesta v Ptuju neposredna pismena pogodba za dobavo mesa za garnizijo Ptuj (dnevna potreba okoli 300 kg) za čas od 1. novembra do 31. decembra 1921. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, pogoji pa pri Komandi mesta Ptuj interesentom na vpogled.

Prodaja starega materijala. Direkcija državne železnice v Sarajevu bo prodala dne 24. oktobra t. l. ob 10. uri dopoldne v skladišču materijala na glavnem kolodvoru v Sarajevu staro

kovano in lito železo, stare obroče, stare tračnice, staro pločevino, star baker itd. ter star papir. Oglas s podrobnjšimi podatki je interesentom v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

Dobava 10.000 kg svinjske masti. Dne 24. oktobra t. l. se vrši druga pismena ofertalna licitacija glede 10.000 kilogramov svinjske masti pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani. Oglas s podrobnjšimi podatki, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, pogoji pa pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava, prodaja.

Nabava polnih gumijev za avtomobile. Dne 22. oktobra t. l. ob 11. uri dopoldne se bo vršila v artilerijsko-tehničnem oddelku ministrstva za vojno in mornarico druga ofertna licitacija za nabavo: 270 komadov polnih gumijev za avtomobile »Berhjet« 35 ton, dimenzije 940 × 130. 400 komadov za avtomobile iste marke 3 tone, dimenzije 100 × 130. 200 komadov za avtomobile marke »Pakard« 2 toni, dimenzije 34 × 31/2 ali 715 × 1000. 40 komadov za avtomobile marke »Garford« 2 toni, dimenzije 46 × 4. 120 komadov za avtomobile marke »Garford« 2 toni, dimenzije 36 × 7. 12 komadov za trakter »Latinc«, dimenzije 1000 × 120, 4 komade za avtomobilno delavnico, dimenzije 37 × 6. Ponudbe naj se pošiljajo Artilerijsko-tehničnem oddelku v zapečateni kuverti z vzorcem gumija v prerezu. Vadij 10%.

Razpis tobačnih trafik. Do dne 25. oktobra so razpisane tobačne trafike v tehle krajih: Na Pragerskem št. 19 in 37 (obe trafiki se združita v eno samo trafiko); v celjskem davčnem okraju: v Novi cerkvi št. 21 in v Ojstriški vasi št. 42; v Pričjaku št. 28; v gornjeradgoneskem okraju: v Dolnji Lendavi št. 239; v davčnem okraju Dolnja Lendava: v Žitkovcih št. 17, v Kobiljah št. 31, 41 in 167 (te tri trafike so združene v eno samo novo trafiko), v Bogojini št. 73 in 134, na Gornji Bistrici št. 79 in 89, na Turnišču št. 114 in 117 (po dve izmed naštetih trafik se združita v eno samo novo trafiko). Natančni razglas o razpisu trafik je priobčen v »Uradnem Listu« št. 123.

Razno.

Giesshübel prodan. Neki holandski konsorcij je kupil Giesshübel pri Karlovih Varih za 20 milijonov čehoslovaških kron.

Vsled suše so se pojavile po vsej deželi težke gospodarske posledice. Reke kažejo tako nizko stanje vode, kakršnega stari ljudje ne pomnijo, potoki pa so se večinoma vsi posušili. Iz nekaterih krajev morajo prebivalci ure daleč hoditi po vodo. Mariborska okolica dobiva vodo iz Drave, ki je na mnogih mestih tako nizka, da jo otroci prebredoje. Vsled suše je poginilo tudi mnogo rib.

Tržna poročila.

Živina.

Živinski sejm v Mariboru dne 11. oktobra. Prignali so izredno mnogo živine. 207 volov, 14 bikov, 482 krav, 6 telet, 9 konj, skupaj 718 glav. Ker so izostali italijanski prekupci, je bila kupčija slaba ob zelo padajočih cenah: za debele vole 14 do 18 K, poldebele 12—15 K, plemenske 11—14 K, za bike 10 do 12 K, klavne krave 14—18 K, plemenske krave 10—14 K, molzne krave 11—13 K, breje krave 12—14 K, mlada živina in teleta 10—14 K, krave za klobasarje po 6—8 K.

Kolonijalno blago.

Kakao. Hamburg: Akra fini 1100 M Thome Sur 1125, Bahia Sup. 1225, S. Arriba 1875, Machala 1175, Venezuela 1080.

Kovine.

Newyork: loko baker elektrolit 20.75 (12.62), kositar 26.75 (26.87), svinec 4.72 (4.72), cink 4.50 (4.50), železo 20.75 (20.75), pločevina 5 (5). London: baker izplač. 68.62, za tri mesece 69.50, baker elektrolit. 73—74.50, Best-selected 69.50—71.50, Strongshects 103, kositar 156.62, cink 26.50, aluminij 120,

za inozemstvo 125, antimon regulus 40, bela pločevina 21.3, živo srebro 9.50—9.62, nikelj 190, srebro 42.50, zlato 10.6, platina 420. Berlin: baker elektrolit. 3528, rafiniran 3025—3100, svinec 1050—125, cink 1100—1150, Remelted cink v ploščah 900—950, aluminij 4650—4750, kositar Banka, Straits in Austral 7300—7500, nikelj 6300—6500, antimon regulus 1150—1200, srebro 2575—2850.

Borza.

Zagreb: Borza je bila danes zaprta. V prostem prometu so notirali: Berlin blago 193, Dunaj 10.40—10.50, ob čvrsti tendenci. Pariz, denar 1960, do čim blaga ni bilo, dolar 260—262, Praga blago 295 ob čvrsti tendenci in krepki kupčiji, Italiji 1025—1040.

Beograd, valute: dolarji 65, franki 470, leji 58, devize: London 258, Pariz 470, Praga 75, Dunaj 2.70, Berlin 48.50, Milan 255.

Zürich, devize: Berlin 3.60, Newyork 5.20, London 20.15, Pariz 37.80, Milan 20.75, Praga 5.75, Budimpešta 0.80, Zagreb 1.90, Bukarešta 3.90, Varšava 0.15, Dunaj 0.27, avstrijske K 0.20.

Lesene žeblice za čevlje

izdeluje

Tovarna lesenih žeblic

Ivan Seunig ml.

Tacen pod Šmarno goro pri Ljubljani.

DRAŽBA LESA.

Trška občina Tržič prodaja okoli 200 kub. metrov smrekovega in jelkovega lesa, pripravljenega ob državni cesti. Lesni trgovci se pozivljajo, da podajo pismene ponudbe trški občini Tržič do 25. t. m.

Dražbeni pogoji so na vpogled pri trškem županstvu v Tržiču.

Trško županstvo Tržič.

Priporoča se tvrdka

Josip Petelinc

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
tovarniška zaloga
šivalnih strojev

igel in posameznih delov za vse sisteme šivalnih strojev in koles, olje ter potrebščine za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje ter galanterijo na drobno in debelo.
Cene nizke! — Postrežba točna!

Ne slabite naše valute
z nepotrebnimi importi!

Gazela milo

Je prvovrstne kakovosti in
ca 20% ceneje kot enakovredno importirano milo.

Milarna in svečarna
d. d. v Ljubljani.

**Lesna industrija
Bratje Tavčar**

Centrala Maribor
Telefon št. 245.

Podružnica Vuzenica
Telefon št. 1.

**Ponuja
vsakorstni rezani
in tesani les.**

„ M E S N A “
(lastniki Bratje Tavčar)

Družba z o. z. za izvoz v inozem-
stvo mesa, mesnatih in maščobnih
proizvodov.

Maribor
Kopališka ulica šte. 11.
Interurban telefon št. 245.

Kupuje
po najvišjih dnevnih cenah pitane
(tovljene)
svinje, govedo itd.

**Plavžarski
koks**

oddaja tvrdka

**Anton Tonejc,
Maribor.**

Cena po dogovoru.

**Veletrgovina
A. Šarabon
v Ljubljani**

priporoča
**špecerijsko blago
raznovrstno žganje
moko**

**in deželne pridelke
raznovrstno rudninsko**

22, 10-10 vodo,

Lasna pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Ceniki na razpolago.

I. C. MAYER
LJUBLJANA
Ustanovlj. 1834.

MANUFAKTURA

EN GROS

EN DETAIL

Medić, Rakovec & Zankl, prej:
A. Zankl
sinovi.

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.

Brzjavni: Meraki Ljubljana.

Telefon: 64

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in oljnate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

»MERAKL«. Lak za pode. »MERAKL«. Linoleum lak za pode.

»MERAKL«. Emajlni lak. »MERAKL«. Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Tel. št. 261 in 413. - Brzjavni naslov: „Banka“, Ljubljana.

Delniška glavnica 50.000.000 K. - Rezervni zakladi 45.000.000 K.

Ljubljanska kreditna banka
LJUBLJANA, Stritarjeva ulica 2. se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Podružnice: Split, Celovec, Trst, Sarajevo, Gorica, Celje, Maribor, Borovlje, Ptuj, Brežice.

Prodaja srečke razredne loterije.

Nagrobne lučice sveče, milo es-
vesko in toal.,

Kremo (čistilo) Ilirija, Jurjevo,
Jadran, Adria,
C. M., Dilber, Cipulin, mast (vaze-
lina) ličilo, Sidol,

Krtače ribarice iz riževе slame in
korenine, konjske, za likanje
(glanc) mazalke, motvoz in čev-
ljarsko prejo (dreto),

Bičevnike prave tržaške, gladke
in pletene, orehove ple-
tene, biče, vezalke (jermena) za
čevlje,

Cigaretni papir vseh vrst, pi-
semski, trgovski, kancliski, konceptni, gladilni,
(šmirgel) in stekleni papir ter drugo
kratko robo nudi po najnižjih cenah
veletrgovina

Osvald Dobeic, Ljubljana,
Sv. Jakoba trg 9.

! Pozor

trgovci!

**Nepremočljiva mast
za čevlje in usnje.**

**Cene in kvaliteta
brez konkurence.**

Rafinerija mineralnega olja

Cankarjeva ul. 1 **Maribor** Cankarjeva ul. 1

Vzorci na zahtevo brezplačno.

Na debelo:

Kava,
čaj, kakao,
sardine, olje, vinski
kis, bohinski in trapistov-
ski sir, salami, šunka in sla-
nina, ljutomersko stekle-
nično vino letnik 1917.

Rogaška
Slatina.

T. MENCINGER
Ljubljana, Resljeva cesta 3.

Hedžet & Koritnik - Ljubljana

Frančiškanska ulica 4

MANUFAKTURNA
blagovnica na debelo